

St.Jacobs fietsroute deel 3

Pyreneeën - Santiago - Cabo Finisterre, plus historische Cantabrische terugroute Wijzigingen en aanvullingen bij de 6e druk 2013

Opgesteld door routemaker en auteur Clemens Sweerman, bijgewerkt tot december 2016.

Na het verschijnen van de herziene 7e druk 2016 wordt deze blz. niet meer aangevuld.

Aantallen pelgrims

In het extra Heilig Jaar 2016 werden 250.000 pelgrims verwacht, een voortdurende groei sinds in het Heilig Jaar 1993 de 100.000 werd bereikt en in 2010 bijna 180.000. Ruim de helft komt uit Spanje en 40% van het totaal vertrekt pas na Léon vanuit Astorga, Ponferrada en Sarria op het 'verplichte' traject voor het Compostelaat. De fietsroute neemt even voor Compostela bewust rustiger wegen.

Het aandeel fietsers is verhoudingsgewijs geslonken van 15% naar rond 10% nu, het merendeel Spanjaarden en Italianen op Mountainbikes. Noorderlingen gebruiken met hun reisfietsen en bagage verkeersluwe asfaltwegen.

Van de bij aankomst geregistreerde Nederlanders was tot voor enkele jaren de helft per fiets, meestal op de gehele route vanuit de woonplaats. Wandelaars beginnen in het algemeen zuidelijker of maken meer kortere tochten. Mede hierdoor is het aandeel Nederlanders op de fiets inmiddels teruggelopen tot ca. 30%.

Oorzaken zijn niet eenduidig aan te geven, mogelijk minder registratie van (pelgrim-) fietsers en meer uitvallers?

Algemene informatie

Fietsers die na een onderbreking de route in Zuid-Frankrijk weer oppakken, onderschatten vaak de eerste dagen zo blijkt telkens. De Pyreneeën bieden een onmisbare oefening, zowel vanuit St.Jean-Pied-de-Port als Oloron-Ste.Marie, omdat verder in Spanje bergetappes volgen, hetgeen een redelijke klimconditie vereist.

De route over Oloron-Ste.Marie met de Col de Somport is geschikt om enkele dagen in te fietsen, met een overnachting op de aanloop naar de Somport in Etsaut, Borce of Urdos. Bij Urdos begint de feitelijke klim naar de pas die in zwaarte sterk overeen komt met de stijging van St.Jean-Pied-de-Port naar Roncesvalles.

Alom aanwezige gele pijlen duiden de wandelroutes aan, maar scheppen soms verwarring bij fietsers, die bij problemen het wandelpad verlaten en op gevaarlijke autowegen terecht komen. Let goed op de beschrijving. De laatste jaren zijn er veel particuliere pelgrimsherbergen bijgekomen.

Spaanse kustroute voor fietsers afgeraden

Fietsers die denken langs de noordkust een makkelijke(r) route te kunnen fietsen vergissen zich: het tegendeel blijkt waar. Uitlopers van de bergen reiken telkens tot in zee en nieuwe hoger gelegen wegen en viaducten zijn verboden voor fietsers of te druk. Daarbij is er veel vrachtverkeer naar uitgestrekte industrieterreinen bij de grote steden en van Spaans toeristenverkeer. De wandelpaden zijn niet te volgen.

Compostelaat in Santiago: pelgrimsbureau en huiskamer

Fietsers die thuis vertrekken, verwachten met hun Credencial in Compostela in aanmerking te komen voor het Compostelaat. Enkelen werden teleurgesteld omdat sommige medewerkers van het pelgrimsbureau in de pelgrimspas alleen naar stempels kijken van het laatste 'verplichte' traject en geen boodschap hadden aan buitenlandse stempels op de wekenlange ondernomen tocht. Dit hangt samen met de (terechte) angst voor misbruik door o.a. Spaanse toeristen. Zelf wil je natuurlijk je credencial op de goede manier compleet krijgen, dus vergeet niet vanaf Villafranca del Bierzo tot in Arzúa en Touro 2x per dag stempels te vragen.

LET OP: Vanuit de geestelijkheid in Spanje wordt vanaf 2017 geeist dat de Credencial moet vermelden dat de pelgrimstocht voert naar het graf van de apostel St.Jacob in de kathedraal van Santiago.

Nieuwe Credenciales zijn aangevuld met deze tekst en voor al aangeschafte pelgrimspassen biedt het Nederlands Genootschap een stickertje met de tekst aan, in Utrecht, maar ook in Sint Jacobiparochie, Haarlem en Vessem. Fietsers die onderweg in Frankrijk alsnog een (vervolg-) pelgrimspas aanschaffen, kunnen de sticker bij aankomst in Santiago ook in de 'Huiskamer' krijgen.

Het pelgrimsbureau heeft bovendien de regels voor het verkrijgen van de oorkonde aangescherpt.

Voorheen kon je spiritualiteit op het formulier aankruisen, maar sinds deze motivatie is geschrapt blijven alleen religieuze en cultuur-historische beweegredenen over, juist nu behoefte groeit aan spiritualiteit en bezinning.

Nederlandse huiskamer in Compostela Zoals de fietsgids vermeldt, vormt de aankomst in Santiago voor velen een mengeling van vreugde en het besef dat de tocht over is en dat menigeen uit haast onderweg te veel heeft gemist en overgeslagen. Het Genootschap van Sint Jacob heeft een 'huiskamer' der Lage Landen ingericht, waar pelgrims hun verse indrukken kunnen verwerken en informatie kunnen krijgen. Het is echter geen reisbureau! De huiskamer is gevestigd bij het Pelgrimsbureau, open van 1 mei tot 15 okt. van 10 -17 uur.

Uitrusting vanwege steeds meer oplaadapparaten die velen onderweg meetorsen, ontstaat er in de pelgrimsalbergues een chronisch tekort aan stopkontakten. Een meegenomen driewegstekker komt dan goed van pas.

Gebruik van accufietsen in de routegids zijn enkele ervaringen en tips verwerkt, zoals:

- Let bij fietsen met elektrische trapondersteuning vooral op gewicht en aanwezigheid van bergversnellingen.

Een uitvoering die in de flinke lange afdalingen stroom teruglevert aan de accu, vergroot de actieradius en spaart de remmen. Buitenlandse fietsmakers zijn nog niet ingesteld op reparaties aan accufietsen.

- Neem een oplaadkabeltje met een internationaal passende stekker mee en voor op campings een Eurostekker. In Frankrijk en Spanje wordt de accufiets met trapondersteuning soms gezien als gemotoriseerd vervoermiddel en vervolgens de toegang tot pelgrimsherbergen geweigerd. Bij aankomst in Santiago is vanuit dit idee in een aantal gevallen het Compostelaat niet toegekend.

Gebruik van GPS-tracks.

De fietsroutes zijn ter plaatse onderzocht en zorgvuldig samengesteld, dus niet eenmalig of virtueel achter een scherm. Dit betekent dat de fietsgidsen, samen met deze updates, bepalend zijn voor de actuele routes. GPS-tracks zijn daarvan afgeleid en blijven een hulpmiddel dat van nut kan zijn in een stad, of bij ommetjes. Op internet aangeboden tracks zijn vaak verouderd, met omwegen, of met ernstige fouten zoals snelwegen en autotunnels. Gecorrigeerde GPS-tracks bevinden zich tot nu toe alleen op de website van europafietsers.nl

Fietsvervoer Rond het Pelgrimsbureau in Santiago wordt je door colporteurs aangesproken voor fietsvervoer. Deze zijn vooral gericht op Spaanse mountainbikers met hun op deze tocht meestal afgeragde fietsen. Ter voorkoming van verlies of beschadigingen kun je hier beter niet op ingaan. Transport richting noorden betekent in distributiecentra extra keren overladen en bij klachten is niemand aanspreekbaar. Enkele fietsers meldden schade bij Consigna Peregrinos, dat fietsen gedeeltelijk uit elkaar haalt, met bagage verpakt in dozen en verzendt met bedrijf UPS. Bij schade verwijst UPS slechts naar de Spaanse aanbieder. (afleveren bij Mail Boxes, Calle Santiago de Guayaquil 5, tel. 981-938595 (bij Plaza de Galicia). Fietsers melden goede ervaringen met vervoerder **Soetens** uit Vessem / Steensel, die al jaren vanuit o.a. Santiago en St.Jean-Pied-de-Port fietsen thuis aflevert. Let op gewijzigd **tel. nr.** 0497-842844 of 06-10501014. Vliegen: veel luchtvaartmaatschappijen rekenen tegenwoordig voor bagage en met name bij afwijkende maat / gewicht een hoog tarief, dat onaangenaam kan uitpakken. Informeer vooraf goed naar voorwaarden en prijzen. Vueling gebruikt nu speciale hoge fietsrekboxen; met stuur dwars is verder geen doos of hoes meer nodig. **Fietsbussen** rijden in 2017 vanaf Burgos, Haro (Cantabrische terugroute traject 8 nabij Miranda de Ebro), Pamplona en St.Jean-Pied-de-Port naar Nederland, tweewekelijks in juli en augustus.

De financiële crisis in Spanje is langs de pelgrimsroutes op enkele punten merkbaar:

- veel projecten voor de aanleg van nieuwe (snel-)wegen en bouwterreinen zijn stilgelegd of vertraagd,
- het aantal jongeren op de wandelpaden van met name de laatste trajecten is groot; 50% is werkeloos, waaronder veel afgestudeerden die Engels spreken. Dit levert interessante Europa-gesprekken op.

Wijzigingen en aanvullingen route

Kaart 6 De N240 na Jaca is drukker geworden sinds verderop de nieuwe snelweg A21 in gebruik is genomen.

Kaart 7 Met de voortgaande aanleg van de snelweg A21 door het dal van de Río Aragón, zijn er in de N240 rotondes met aansluitingen gekomen bij km 63,5 (Provinciegrens), km 72 (Sigüés), km 76,5 (Escó) en km 83 (Tiermas). Telkens recht door op N240 ri Pamplona. De nieuwe lange brug over de Aragón bij Sigüés geeft het toekomstige peil van het stuwmeer aan, als de huidige N240 onder water komt te staan.

Kaart 8 km 110,5 net na Liédena leidt het pad linksaf 200m langs de nieuwe snelweg, onder een viaduct door 200 m terug langs de snelweg en dan 1e pad ↙ vervolgen.

Kaart 10 km 32, op het bord van NA1110 staat ri Los Arcos.

Kaart 11 km 69 Logroño uit is de afslag op kp Calle Portillejo bij 2e stopl. een rotonde geworden.

Degenen die na Logroño *Clavijo* bezoeken, volgen voorbij Barrio el Portillo weg LR 345 (geen 460).

Vanuit Clavijo kun je doorfietsen op een klein asfaltweggetje omlaag naar Albelda (historische abdij), en dan onder N111 rechtdoor even omhoog naar Entrena en verder naar de route in Navarete.

Kaart 12 km 97,5 geen gravel meer.

Kaart 13 km 157 Belorado heeft een fietsenwerkplaats, El Salto in een ex-watermolen bij de brug over Río Tirón.

Na Belorado kan net voor de smalle brug in de gevaarlijke N120 even het wandelpad gevolgd worden.

Kaart 14 km 48,5 de vangrail van N120 belet de afslag van het pad, daarom bij Base Militar stukje op N120, of:

km 48 na ↔ Los Braseros ← kruis N120 en → Calle Logroño, na 600m op vw ← ri Castrillo del Val.

Kaart 18 km 5 na Sahagún is de verkeersweg **bij** de afslag viaduct vernieuwd, maar het toegangspad even verder naar het monumentje aan het begin van het 'pad met de bomen', onveranderd bereikbaar.

Kaart 19 km 61,5 bij de afslag aan het begin van León is Lidl moeilijk zichtbaar achter een nieuwe GADIS-winkel.

km 95 De lastige grindweg (of de drukke N120) kan nu gemeden worden op een nieuwe asfaltweg:

Op kp vw → (= LE6502), na 800m in La Milla del Páramo ■ na bushalte op kp ←, bij watertoren spl ↗

na 500m kp ↑ brug over kanaal, na 3 km in Villavante op pleintje bij de Albergue ■ ↗ Calle de la Iglesia.

Blz. 98 Astorga: de kathedraal is op maandag gesloten.

Kaart 23 km 78,5 in Sarria is de afslag 2e stopl. ← nu een minirotonde geworden.

Kaart 24 km 113-121 De smalle weg langs **Ventas de Narón** kent enkele steile afdalingen met scherpe bochten en wandelaars lopen in groepen op de weg. Bovendien hangt hier regelmatig een (ochtend-)mist.

Er is sprake van enkele ongevallen van fietsers, dus neem geen risico.

km 124 A Brea: na de aanleg van een nieuwe snelweg is de N547 hier niet druk meer en goed te fietsen.

km 128,5 na Palas de Rei, 2x rot ↑ N547 ri Melide; aansluiting nieuwe snelweg A54, druk, vrachtverkeer.

Kaart 29 km 90 de hooggelegen fabriek is geheel afgebroken.

km 106 aanwijzing schrappen, weg volgen. km 108,5 na Estorde op rotonde ↑
Kaart 31 km 41 Biskarret, B&B Casa Amatri Elsa, Calle San Pedro 14, tel. 948-760391 of 626-166538.

Cantabrische terugroute traject 8 vanuit Santiago

Kaart 37 km 48 San Clemente heeft geen bar meer. Weg AS212 is inmiddels vernieuwd.

Blz. 162 *routevariant La Magdalena*: de afslag CL626 en onder snelweg door is al na 800 m.

km 15 La Robla: wegomlegging door de nieuwe HSL-spoorlijn, maar er is een fietstunneltje aangelegd.
bij de 1e rotonde ↑ (negeer doodl.), na 200m einde → door tunneltje, na 300m rotonde ↑ ri La Robla,
brug (Río Bernesga), na 200m rotonde (N630) ↑ ri centro La Robla.

Kaart 41 km 65,5 hier is één rotonde ri La Vega, en na 500m bij vw rechts en meteen links fp door tunnel.

km 91 Cistierna, op de spl van weg C626 staat nu ri Guardo.

Kaart 42 km 117,5 voorbij Ermita del Cristo is geen rotonde, hoofdweg volgen.

Kaart 44 km 99 Quintanaloma heeft geen bar meer.

km 104,5 en 107,5: het wegnummer is gewijzigd in CL633.

Kaart 45 *routevariant over Frías*: Vanuit **Frías** kan een rustige landweg gevolgd worden:

na de historische brug → ri San Miguel, 700m na San Miguel op vw ↘ brug (Río Ebro),
in Montejo de Cebas ← ri Cuezva, na 150 m bocht links,

Deze weg steeds volgen langs Cuezva, Sta. María, Orbañanos, Tobalinilla en na de Ebrobrug op vw →

Kaart 45 km 170 Ameyugo bezit een Santiagokerkje en van het voormalige pelgrimshospital bleef de gevelsteen
over boven de ingang van Calle Real 4.

Kaart 47 km 68 na de tunnel heeft het pad even los grind, km 70 ↘ steil (!) 25m omlaag, asfalt ← Acedo,

Na Acedo is het pad matig onderhouden en er ontbreken bordjes.

Kaart 48 km 98,5 kruis vw is nu op rotonde ↑

Wijzigingen, aanvullingen Hotels, B&B, gîtes, hostals, albergues en campings

Kaart 1 Oloron-Ste.Marie: pelgrimsherbergen le Bialé en Guerra la Roque zijn opgeheven. De mooie nieuwe is
Relais du Bastet, Place de la Résistance nabij de kerk van Oloron, met keuken, tel. 0644-807096.

De ▲ is nu geopend van mei t/m september en biedt geen (pelgrims)gîte meer voor 1 nacht.

Kaart 2 km 25 Bedous, gîte le Mandragot is opgeheven.

Kaart 5 km 86 Jaca, B&B Pension Nieve Hostel, Avenida Escuela Militar de Montaña 9, tel. 974-360100.

Kaart 6 km 37 Santa Cruz de la Serós, Hostal Santa Cruz heeft nu tel. nr. 974-361975.

Kaart 7 km 74 *Artieda 3km, brug over*, 🏠 A Glera, centrum hooggelegen dorp, ook maatijd, tel. 948-439316.

km 86,5 de camping van Tiermas is opgeheven, de volgende is in Sangüesa.

km 58 Berdún, voor de eenvoudige pelgrimsalbergue even doorvragen, anders geeft de beheerder B&B.

km 92 Yesa, pelgrimsalbergue Sierra de Leyre, Calle René Petit 4.

Kaart 10 km 16 Villatuerta, hotel Arandigoyen, Calle Nueva 1, aan de noordkant, tel. 948-541438.

Kaart 11 km 45 Sansol, B&B El Olivo de Sansol, Calle Taconera 9, tel. 649-750815 / 948-648345.

Kaart 12 km 112+2, Parador Monasteria, zeer bijzondere plaats, duur met enige pelgrimskorting, tel. 941-373277.

Kaart 14 km 62 Burgos, hotel España is gesloten.

km 85 Estépar, hotel Area en B&B Esteril zijn beide opgeheven.

Aanvulling in Estépar: B&B El Peregrino, Carretera Valladolid, = oude N620, tel. 947-411366.

Kaart 16 km 148,5 Villarmentero de Campos, hotel Casona Doña Petra, Calle Ramon y Cajal, tel. 979-065978.

Kaart 17 km 187,5 Moratinos, hostel Moratinos, Calle Real 12, tel. 979-061466.

Kaart 18 km 17 (+ blz. 193) El Burgo Ranero. Het tel. nr. van Hostal Las Piedras Blancas moet zijn 987-330094,

het daar nu vermeldde tel. nr. 987-330069, hoort bij Hostal El Peregrino, Calle Frey Pedro 36.

km 37 Mansilla, hotel San Martin, Avenida Picos de Europa 32, tel. 987-310094 of 606-374767.

km 40 Villacelama, hotel rural Astura heeft ander tel. 687-564504.

Blz. 95 km 63 León, hotel Riosol, Avenida de Palencia 3, naast station, tel. 987-216650.

km 64 León, B&B in Residencia Universitaria Miguel de Unamuno, Calle de San Pelayo, bij kathedraal.

Kaart 19 km 98 Villavante, Albergue Santa Lucia, Calle dr.Vélez 17, 1/4-31/10, tel. 987-389105 of 692-107693.

Kaart 20 km 124 Astorga: hotel Tapa valt na renovatie ver boven de richtprijs.

Kaart 21 km 173 Molinaseca, aanvulling Posada de Muriel, Plaza del Santo Christo, einde dorp, tel. 987-453201.

km 189 Camponaraya, B&B La Casita, Place de la Constitución 35, tel. 653-736228.

km 203 Villafranca del Bierzo - Vilela, kampeerplaatsen tussen bomen bij ■, wordt wel onderhouden.

Kaart 22 km 20 Las Herrerías, Albergue Casalixa (Ned.), Calle Santiago 35, tel. 987-134915 / 608528715.

Kaart 23 km 56 Triacastela, ekoalbergue El Beso, A Balsa, 2km ri San Xil, Marijn (Ned.), Jessica, 633-0550558.

Kaart 24 km 126 Palas de Rei: B&B Vilarino heet nu Arenas Palas, met nieuw tel. nr. 982-380326.

Kaart 25 km 168 B&B Peña Aguasantas, Oca de Abaixo 16, Besoño, links 500m, tel. 981-518747 / 679-993095.

Kaart 26 km 202 Santiago, camping Monte do Gozo is gesloten, niet duidelijk of dit definitief is.

Kaart 28 km 62,5 Serra de Outes, Hotel Vives is gesloten.

Aanvulling: restaurant Amanda heeft kamers, Rúa Capela 7, over de brug rechtsaf.

Kaart 29 km 82,5 bij Ponte de Oliveira is naast Refuxio da Ponte een 2e nieuwe pelgrimsherberg, tel. 981852135.

Kaart 30 Muxia, het beroemde kerkje aan de kust is geheel hersteld na de bliksemingslag met brand in 2013.

Traject 7 Navarra route

Kaart 31 St.Jean-Pied-de-Port, hotel Etche Ona is gesloten.

- km 41 Biskarret, pelgrimsherberg Corazón Puro, Barbara & István, Calle San Pedro 19, tel. 948-392113.
 km 46 Erro: het hotel is gesloten.
- Kaart 32 km 66 Urroz, hotel Muskilda is gerenoveerd en ligt aan de Plaza. Aanvulling:
 B&B 100m na het centrale plein boven, adres bij bar vragen (adres met tel. nr. graag doorgeven).
 km 70 Huarte, hotel Iriguibel, Calle Intxaurdia 4, bij afslag rotonde, tel. 948-361190.
- Kaart 33 km 91 Echauri B&B: C. Brooijmans (Ned.), Calle Urgunea 30, tel. 948-329285 / 687-594736.
- 8 Cantabria terugroute: Santiago - Lugo - Aguilar - Estella - Pamplona**
- Kaart 35 km 102 Lugo, je fiets mag niet in de pelgrimsherberg: stallen bij busstation voor 2 euro, om 6 uur open.
 Kaart 36 km 163 Fonsagrada, albergue hostel Cantabrico, Rúa Ron 5, bij de kerk, tel. 982-350035.
 Kaart 38 km 105, Caboalles de Abajo, B&B Rural: Calle 'Reguera de Arco', tel. 987-490722.
 Caboalles de Abajo, B&B Portal León, Carretera Espina 98, =LE497, tel. 987-490330.
- Kaart 39 blz. 158 km 130 Murias de Peredes, hotel rural El Holandés Errante, Pl. Estremadorio, tel. 987-593200.
 blz. 158 km 155: (*op routevariant*) de camping langs CL626 aan het stuwmeer bij Mirantes is gesloten.
- Kaart 40 blz. 162 km 27 (*routevariant*) Robles de la Valcueva, hotel rural El Arriero, bij station, tel. 987-591434.
 km 57 La Vecilla, 2km zuid, Casa rural La Cándana, Dama de Arintero 84 (= LE321), tel. 349-87741108.
- Kaart 41 km 67 / blz. 198 Boñar, Las Caldas is alleen een vakantiewoning.
 km 91 Cistierna, op de spl weg C626 staat bord ri Guardo.
- Kaart 42 km 119 Guardo, nieuwe Albergue aan Calle Cerojal 60, bij bord Guardo rechts omlaag, westkant spoor,
 ook met ▲, tel. 693-448184 of 664495334.
 km 151 Alba de los Cardañas, hotel Miralba is gesloten.
- Kaart 43 km 16 in Barrio de Santa Maria is geen herberg.
- Kaart 44 km 121 Poza de la Sal, Casa Rufos y Topos tel. nr buiten gebruik.
 km 123 Albergue Turístico Señora de Pedrajas Poza de la Sal, tel 947-257707.
 km 134 Oña, B&B Once Brutos heeft tel. nr, 947-300010.
 Aanvulling: Hostal rural El Rincon del Convento, Calle Convento, tel. 947-300455.
- Kaart 45 km 167 *Pancorbo (2,5km)* heeft een pelgrimsherberg, Calle Real 21, met keuken, sleutel bij café-bar.
- Kaart 46 km 0 Miranda, la Taberna Grande, San Juan 25, bij Plaza de Espagne, tel. 947-333358.
 km 0,5 Miranda de Ebro, Hostal El Parque, Francisco Cantera 1, etage, tel. 947-331383 / 660-281430.
 Miranda, B&B Conchi, Calle del Cid 15, tel. 947-310453, aan de route.
 km 1 Miranda Hostal Castilla, Calle Logroño 14, tel. 947-324027, of 659-766650, dicht aan de route..
 km 36 Lagrán, B&B Arriagaetxea, Portal de Cristo Kalea 5, stadspoort, tel. 699-155586.
- Kaart 47 km 45, hotel *Urturi Golf, 4 km noord weg A4154*, Isabel Benito Goicoechea, tel. 945-378232.
 km 55 Genevilla, B&B Usategieta, Marbel & Guy (Ned.), Calle Mediaodía 2, streekhuis, tel. 948 378926.
 Genevilla, B&B El Encinedo, Calle Norte 2, tel. 616-289503 of 948-444016.
 km 59 Santa Cruz de Campezo, B&B Ibernalo is weg.
 km 70 Acedo, B&B La Casa del Rebote, Calle Mayor 24, tel. 658-591774.
- Kaart 48 km 123 in Etxauri: B&B van C. Brooijmans (Ned.), Calle Urgunea 30, tel. 948-329285 of 687-594736.